

Research Article

INDIVIDUAL ENTREPRENEURIAL ORIENTATION SCALE: VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

BİREYSEL GİRİŞİMCİLİK YÖNELİMİ ÖLÇEĞİ: GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI*

Murat Topaloğlu¹ Musa Said Döven²¹ Öğr. Gör. Dr. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat Türkiye, murat.topaloglu@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8640-3596² Doç. Dr. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat Türkiye, saiddoven@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-7499-8430

Article Info:

Received: October 31, 2025

Revised: December 2, 2025

Accepted: December 2, 2025

Keywords:

entrepreneurship
entrepreneurial orientation
scale validity
international student

Anahtar Kelimeler:

girişimcilik
girişimcilik yönelimi
ölçek geçerliliği
uluslararası öğrenci

DOI: 10.46238/jobda.1814036

*Bu makale 2. yazarın danışmanlığında hazırlanan, 1. yazarın doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

ABSTRACT

This study aims to adapt the *Individual Entrepreneurial Orientation (IEO) Scale* into Turkish and evaluate its psychometric properties within a sample of international students studying in Türkiye. To this end, construct validity, linguistic validity and internal consistency were analyzed. The findings confirmed that the Turkish version of the IEO Scale is both valid and reliable for use in academic research. Furthermore, the study examined the mean levels of students' entrepreneurial orientation and investigated whether the dimensions of risk-taking, innovativeness, and proactiveness significantly differed based on gender, academic year and program type, work experience, presence of an entrepreneur in the family, and prior exposure to entrepreneurship education. In addition to empirical analyses, the study offers a thorough examination of existing literature on the theoretical basis of individual entrepreneurial orientation. The contributions of the study to literature have been discussed. Several recommendations have been made for future researchers and practitioners in the business world.

ÖZ

Bu çalışmada, Bolton ve Lane (2012) tarafından oluşturulan *Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeği*'nin Türkçeye uyarlanmasına yönelik bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrenciler örnekleminde, ölçeğin dil geçerliliği, yapı geçerliliği ve iç tutarlılığı analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, Türkçede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir bireysel girişimcilik yönelimi ölçeği uyarlanmıştır. Bunun yanı sıra, öğrencilerde bireysel girişimcilik yönelimi ortalama değerleri örneklem özelinde belirlenmiş ve risk alma, yenilikçilik ile proaktiflik boyutlarının; cinsiyet, öğrenim görülen sınıf ve program türü, iş deneyimi, ailede girişimci bulunması ve girişimcilik eğitimi alma durumlarına bağlı olarak, anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu makalede ayrıca bireysel girişimcilik yönelimi kavramına ilişkin teorik çerçeve sunulmuş ve alanyazındaki önceki araştırmalar doğrultusunda kapsamlı bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın literatüre sağladığı katkılar tartışılmış ve gelecekteki araştırmacılar ile iş dünyasındaki uygulayıcılara yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

© 2025 JOBDA All rights reserved

1 | GİRİŞ

Girişimcilik, insanın amaçlarına ulaşmasına olanak sağlayan, çeşitli zorluklarla dolu olsa da insana heyecan veren değerli bir yolculuktur. İnsanın hem zayıf hem de güçlü yönlerini keşfetmesini sağlayan önemli bir deneyimdir. İnsana yenilikler yapma, değer yaratma aynı zaman kâr elde etme imkânı sunar (Gartner, 1990). Girişimcilik, bireysel bir süreç olduğu kadar, toplumun refahını da etkileyen bir unsurdur. Yeni ürünlerin ve yeni pazarların ortaya çıkmasını sağlayarak iktisadi gelişimi olumlu yönde etkiler (Ahmad ve Seymour, 2008). İstihdam olanakları ve refah ortamı yaratır. Girişimcilik, çok boyutlu bir etkinliktir ve ülkeler tarafından stratejik bir öncelik alanı olarak kabul edilir. Sürdürülebilirliğe, yenilikçiliğe ve teknolojik gelişime katkıda bulunur (Ratten, 2010). Endüstrinin yeniden yapılandırılması için önemlidir (Davidsson vd., 2006). Geleceğin ürün ve hizmetlerinin oluşturulması için değerlidir (Venkataraman, 1997). Tüm bu faydalarından dolayı devlet kurumları ve özel kuruluşlar tarafından girişimcilik güçlü bir şekilde desteklenmektedir.

Girişimcilik, sadece iktisadi bir faaliyet olmanın ötesine geçen, psikolojik, sosyal ve kültürel dinamikleri de içeren çok boyutlu bir olgudur. Kişilik özellikleri, yetenekler, eğitim, deneyim, kültürel ortam ve iktisadi çevre gibi faktörlerin bu faaliyet üzerinde etkileri vardır (Cuervo, 2005). Girişimciliğin akademik olarak derinlemesine ele alınması, onun artırılmasına katkıda bulunabilecek yeni bilgilerin keşfedilmesini mümkün kılacaktır. Risk ve fırsatları önceden fark edebilme, hızlı bir şekilde aksiyon alabilme, yenilikçi ürün ve hizmetler yaratabilme, değişime yön verme ve değer yaratabilme, girişimci insanların sahip oldukları özelliklerden bazılarıdır (Güney, 2015). Bireysel düzeydeki bu tür özellikleri ele alan araştırmalar akademik literatürde “bireysel girişimcilik yönelimi” kategorisi altında listelenmektedir (Wang vd., 2021). Bireysel girişimcilik yönelimi, girişimci insanların zihinsel süreçlerinin, davranışlarının ve karar alma mekanizmalarının anlaşılması için araştırmacılara değerli bir çerçeve sunmaktadır.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Bolton ve Lane'in (2012) oluşturduğu Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması sağlamak ve ölçeğin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik analizlerini gerçekleştirerek literatüre kazandırmaktır. Araştırmanın örneklemini, Türkiye’de öğrenim görmekte olan uluslararası üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada, Türkiye’deki uluslararası öğrencilerin bireysel girişimcilik yönelimi düzeylerinin belirlenmesi ve analiz edilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, öğrencilerin risk alma, yenilikçilik ve proaktiflik boyutlarındaki eğilimlerinin; cinsiyet, girişimcilik dersi alıp almama durumu, ailede girişimci bulunup bulunmaması ve iş deneyimine sahip olma gibi değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmektedir. Araştırma, öğrencilerin ortalama bireysel girişimcilik yönelimi değerlerine ilişkin de bulgular sunmaktadır.

Türkçe ölçek geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının Türkiye’deki uluslararası öğrenciler üzerinde uygulanmasının bir diğer amacı şudur: Uluslararası öğrenciler, Türkçe eğitim alan ve Türkiye’de girişimcilik faaliyetlerine ilgi duyabilecek, ancak farklı kültürel yapıya sahip önemli bir kitleyi temsil etmektedir. Bu durum, ölçeğin çok kültürlü bir grupta da sınanmasına olanak tanımaktadır. Bu araştırma, gelecekte Türk ve uluslararası öğrencilerin birlikte değerlendirileceği çalışmalar için de referans olacaktır.

1.2 Araştırmanın Önemi

Girişimciliğin bireysel düzeyde anlaşılabilmesi ve doğru biçimde değerlendirilebilmesi, bu alanda güvenilir ve geçerli ölçme araçlarının kullanımını gerektirmektedir. Bir girişimcinin ya da girişimcilik potansiyeli yüksek kişilerin davranışlarının, özelliklerinin ya da yönelimlerinin sağlıklı bir şekilde ölçülmesi hem akademik araştırmaların niteliğini artırmaktadır hem de girişimcilik ekosistemine yönelik politikaların ve uygulamaların daha sağlam temellere inşa edilmesine katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda, *Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeğinin* Türkçeye uyarlanması; yerel bağlamda Türk ve uluslararası öğrenciler arasında karşılaştırmaların yapılacağı çalışmaların daha anlamlı sonuçlar üretmesine olanak tanıyacaktır. Aynı zamanda girişimcilik davranışlarına dair daha derinlemesine bilgi edinilmesine olanak sunacaktır. Öte yandan, uluslararası öğrenciler, öğrenim gördükleri ülkelerdeki yenilikleri, iş fırsatlarını ve girişimcilik ekosistemini fark etme ve bu ortamlarda aktif rol alma potansiyeline sahip önemli bir grubu oluşturmaktadır. Bu öğrenciler, hem eğitim aldıkları ülkelerde girişim başlatma ya da bir girişime ortak olma hem de bu ülkelerden kendi ülkelerine bilgi, teknoloji, ürün ve hizmet transferi gerçekleştirme açısından önemli fırsatlar barındırmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin bireysel girişimcilik yönelimlerinin belirlenmesine yönelik

yapılacak bu çalışma, alana yeni veriler kazandıracak ve bu önemli kitlenin girişimcilik potansiyelinin anlaşılmasına değerli katkılar sunacaktır.

2 | LİTERATÜR TARAMASI

Toplumların kalkınması ve refahın artması için, riskleri göze alarak girişimde bulunabilen ve değer üreten projeleri hayata geçirebilen cesur ve çalışkan insanlara ihtiyaç vardır. Bu insanlar girişimcilerdir. Girişimci bir insanın özelliğini anlatan ilk tanım 18. yüzyılda ortaya koyulmuştur. Fransa’da yaşayan bir bankacı ve iktisatçı olan Richard Cantillon, girişimciyi “*kâr elde etmek amacıyla piyasaya giren ve belirsizliğin olduğu bir durumda ticari kararlar veren kişi*” olarak tanımlamıştır (Landstrom, 2014, s. 25). Daha modern anlamda ise girişimcinin “*önemli fırsatları belirleyip bunları değerlendirmek için gerekli kaynakları bir araya getirerek kâr ve büyümeyi sağlamak amacıyla risk ve belirsizlik karşısında yeni bir iş kuran kişi*” olduğu ileri sürülmüştür (Scarborough ve Cornwall, 2019, s. 6). Bir faaliyet olarak girişimcilik ise araştırmacılar tarafından “*bireylerin belirsizlik altında konum, ürün tasarımı, kaynak kullanımı, kurumlar ve ödül sistemleri hakkında kararlar alarak yeni fırsatları algılamak ve yaratmak ve fikirlerini piyasaya sunmak için yürüttüğü ekonomik bir işlev*” olarak ifade edilmiştir (Carlsson vd., 2013, s. 914).

Literatürde çeşitli çalışmalarda girişimcilerin özelliklerinden bahsedilmiştir. Bu insanların fırsat, belirsizlik, iş kurma, yenilikçilik ve değer üretme gibi kavramları barındıran bir faaliyeti gerçekleştiren kişiler oldukları belirtilmiştir (Prince vd., 2021). Bunların yanında, bu insanların yaratıcılık, merak ve bağlılık gibi özelliklerinin de kuvvetli olduğu anlatılmıştır (Garcia vd., 2022). Literatürde girişimciliğin geliştiği çevrenin anlaşılmasını sağlayan çalışmalar da bulunmaktadır. Gnyawali ve Fogel (1994), kamu politikalarının, iktisadi ve sosyal şartların, yeteneklerin, finansal desteklerin ve finansal olmayan yardımların bu çevreyi oluşturduğunu işaret etmiştir.

Girişimcilik çok eski tarihlerden beri akademik literatürde yer alan ve kökleşmiş bir konudur. Girişimcilik yönelimi ise nispeten daha genç bir alandır. Bu alandaki ilk akademik çalışmalar 1980’lerde üretilmeye başlanmıştır. Risk alma, yenilikçilik ve proaktiflik üçlemesi ile girişimcilik yöneliminin ilk tanımını ortaya koyan kişi Danny Miller olmuştur (Miller, 1983). Lumpkin ve Dess (1996), bu üç özelliğe daha sonra özerklik ve agresif rekabetçilik kavramlarını da eklenmiş ve beş boyutlu yeni bir tanım ortaya koymuştur (s. 140). Araştırmacılar yenilikçiliği “*yeni ürünler ya da hizmetler sunarak, yaratıcılık ve deney yapma eğilimi ve yeni süreçlerde Ar-Ge yoluyla teknolojik liderlik*” şeklinde ifade etmişlerdir (Rauch vd., 2009, s. 763). Bu özellik girişimcilerin bir ürün, hizmet veya süreç üzerinde değer yaratan değişiklikler yapmalarına imkân sağlamaktadır. Proaktiflik “*yeni değer yaratma fırsatlarını öngörmeyi ve bunlara yanıt vermeyi amaçlayan, isteğe bağlı bir eylem*” olarak tanımlanmıştır (Covin vd., 2020, s. 3). Bu özellik ise girişimcilerin değişen koşullara karşı tepki vermelerini ve harekete geçmelerini ifade etmektedir. Girişimcilik yöneliminin üçüncü parçası risk almaktır. Risk almak, girişimciler için hem cesur bir adım hem de potansiyel olarak zararlı bir davranış olabilir. Bu durum, girişimcilerin finansal kayıplar yaşamalarına ve sosyal çevrelerinden olumsuz tepkiler almalarına yol açabilir (Macko ve Tyszka, 2009). Bu nedenle, girişimcilerin risk algıları ve bu riskleri yönetme biçimleri, girişimcilik sürecinin başarısı üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olabilir. Girişimcilik bağlamında özerk olma “*baskılardan bağımsız olarak, kendi yaşam, iş ve hizmet koşullarını iyi yönetebilme, hedeflerini belirleyip en uygun bilişsel seçimi yapıp karar verme ve ileriye yönelik stratejiler geliştirip özgün yapıtlar üretebilme*” şeklinde tanımlanmıştır (Armağan, 2013, s. 57). Agresif rekabetçilik kavramı ise literatürde “*bir firmanın pazara girmek veya pazardaki konumunu korumak veya güçlendirmek amacıyla rakiplerine doğrudan ve yoğun bir şekilde meydan okuma eğilimi*” olarak tanımlanmıştır (Lumpkin ve Dess, 1996, s. 148). Bu yaklaşım, girişimcilerin saldırgan stratejiler benimseyerek piyasadaki diğer aktörlere karşı hızlı ve kararlı hamleler yapmalarını ifade etmektedir. Mevcut literatür incelendiğinde, girişimcilik yöneliminin yenilikçilik, proaktiflik ve risk alma boyutlarının, özerklik ve agresif rekabetçilik boyutlarına kıyasla daha fazla sayıda araştırmada ele alındığı anlaşılmaktadır.

Literatürde girişimcilik yöneliminin bireysel bir kavram mı, yoksa örgütsel bir değişken mi olduğu tartışma konusu olmuştur. Basso vd. (2009), bu kavramın hem bireysel seviyede hem de örgütsel seviyede olabileceğini açıklamıştır. Buna karşın, Kollmann vd. (2007) dünya genelindeki işletmelerin büyük bir kısmının sadece bir tane yöneticisi olan KOBİlerden oluştuğunu belirterek, girişimcilik yöneliminin aslında bireysel bir değişken olduğunu ve bireysel bir konu olarak ele alınması gerektiği vurgulamıştır.

Bireysel girişimcilik yöneliminin “*yenilikçiliğe, risk almaya ve proaktifliğe yönelik bir bireysel bir eğilim olduğu*” ifade edilmiştir (Wang vd., 2021, s. 2296), ancak bu özelliğin arka planında çevresel faktörler de yer almaktadır. Hem makro hem de mikro düzeyde iktisadi koşullar, siyaset ve kültürel zemin bireysel girişimcilik yöneliminin oluştuğu çevrede rol oynamaktadır (Kollman vd., 2007). Bu nedenle, bireysel girişimcilik

yöneliminin sadece bireysel eğilimler çerçevesinde değil, aynı zamanda çevresel faktörlerle etkileşim içinde değerlendirilmesi, araştırmacıların girişimcilik olgusunu daha derinlemesine anlamalarına katkı sağlayacaktır.

Bireysel girişimcilik yönelimi ile çeşitli davranış bilimi ve yönetim bilimi değişkenlerinin ilişkisi hakkında literatürde çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmalar arasında stratejik yönetim faaliyetleri (Piva, 2018), uluslararasılaşma (Forcadell ve Úbeda, 2022), girişimci liderliği (Musara ve Nieuwenhuizen, 2020), işe katılım ve örgütsel bağlılık (Wang vd., 2021), fırsatları tanıma ve finansal kaynakları fark etme (Bilal vd., 2022), iş performansı (Hughes ve Morgan, 2007), rekabet stratejileri (Lechner ve Gudmundsson, 2014), dijital yönetim (Ritala vd., 2021) ve proje performansı (Al-Kwafi vd., 2022) konuları incelenmiştir. Akarsu ve Döven (2022), girişimcilik yönelimini etkileyen faktörlerin incelendiği ve sınıflandırıldığı bir çalışma yapmışlardır. Topaloğlu ve Döven (2024), girişimcilik kavramının 18. yüzyıldan itibaren tarihsel süreç içinde geçirdiği değişimi incelemişlerdir. Farklı bakış açıları sunan geniş bir literatüre sahip bireysel girişimcilik yönelimi konusunun, uluslararası öğrenciler ile incelenmesi mevcut bilgi birikimini daha da zenginleştirecektir.

Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerle ilgili literatürde çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Bu araştırmalar kapsamında, uluslararası öğrenci mobilitesi incelenmiştir (Yılmaz ve Güçlü, 2021). Dış ticarete uluslararası öğrencilerin rolü ele alınmıştır (Süyün ve Kaplan, 2021). Uluslararası öğrencilerin istihdamı araştırılmıştır (Baş ve Eti, 2020). Onların iş deneyimleri incelenmiştir (Kavurmacı, 2021). Öğrencilerin hem sosyal hem de akademik anlamda karşılaştıkları zorluklar çalışılmıştır (Topal ve Tauscher, 2020). Uluslararası öğrencilerin yaşam şartları değerlendirilmiştir (Özkan ve Acar Güvendir, 2015). Ayrıca, onların sosyokültürel uyum süreci de çalışılan konular arasında yer almaktadır (Türel, 2021). Fakat, literatürde uluslararası öğrencilerin girişimcilik yönünü dikkate alan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu durum, uluslararası öğrencilerin girişimcilik potansiyelini anlamak ve desteklemek adına yeni araştırmaların gerekliliğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, bu çalışma ile Türkiye’de eğitim alan uluslararası öğrencilerin girişimcilik yönelimi hakkında bilgi ihtiyacının da karşılanabileceği düşünülmektedir.

3 | ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

2022-2023 YÖK verilerine göre, Türkiye’de 208 kurumda yükseköğrenim hizmeti sunulmaktadır ve bu kurumlarda 301 binden fazla uluslararası öğrenci eğitim görmektedir (istatistik.yok.gov.tr). Çalışmanın evrenini Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde lisans programlarında okuyan uluslararası öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında toplamda 600 öğrenciye anket formları ulaştırılmıştır. 454 öğrenci formları eksiksiz bir şekilde doldurmuştur. Analizlerde formları eksiksiz dolduran bu öğrencilere ait veriler kullanılmıştır.

Araştırma örnekleminin yeterliliğinin tespiti konusunda Krejcie ve Morgan’ın (1970) çalışması referans kabul edilmiştir. Bu araştırmacılar, 384 kişiden oluşan bir örneklemin, 1 milyon kişilik bir araştırma evrenini (± 0.05 hata marjında) temsil etme gücüne sahip olduğunu belirtmişlerdir (Krejcie ve Morgan, 1970). Bu çalışma kapsamında 454 uluslararası öğrenciden veri toplanmış olması, örneklem yeterliliğinin sağlandığını işaret etmektedir.

3.2 Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada, Bolton ve Lane (2012) tarafından hazırlanan *Individual Entrepreneurial Orientation Scale (IEO)* başlıklı bireysel girişimcilik yönelimi ölçeği kullanılmıştır. Ölçek ilk olarak 1100 üniversite öğrencisinden oluşan bir örneklem ile test edilmiştir ve güvenilirlik ve geçerlilik kriterlerini karşılamıştır (Bolton ve Lane, 2012). Bu ölçek daha sonra 340 işletmeciden oluşan farklı bir örneklem ile de test edilmiştir ve tekrar ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik koşullarını sağladığı anlaşılmıştır (Bolton, 2012). Toplam 10 maddeden oluşan ölçeğin, 3 maddesi risk alma, 4 maddesi yenilikçilik, 3 maddesi ise öğrencilerin proaktiflik özelliklerini ölçmek için oluşturulmuştur.

Ölçeğin orijinal dili İngilizcedir. Ölçek maddelerinin Türkçeye çevirisi konusunda ters çeviri tekniğinden faydalanılmıştır (Brislin, 1970). İngilizce madde ifadeleri öncelikle hem araştırmacı hem de literatüre hâkim başka bir akademisyen tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Daha sonra, yapılan iki çeviri Mütercim ve Tercümanlık (İngilizce) bölümünden mezun bir öğretim elemanı tarafından yeniden İngilizceye çevrilmiştir. Böylece ölçek ifadelerinin doğru bir şekilde Türkçeye çevrilip çevrilmediği tespit edilmiştir. Bu çalışmaların sonucunda, ölçekteki maddelerin son hallerine karar verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler çeşitli ülkelerden gelen ve farklı diller konuşan kişilerdir. Her bir dile göre ayrı anket formlarının hazırlanmasının araştırma sürecini kompleks hale getireceği düşünülmüştür. Bu sebeple anket formları katılımcılara sadece Türkçe olarak sunulmuştur. Katılımcılar TÖMER’de en az bir sene süren Türkçe dil programını tamamladıktan sonra lisans programlarına başlamış uluslararası öğrencilerdir. Anket formunu dolduran 1. sınıf öğrencileri bile bir senelik dil eğitimi programından sonra en az altı aylık bir lisans eğitim periyodunu tamamlamış kişilerdir. Öğrencilerin anketi doldurmadan önce geçirdikleri 1,5 sene süren Türkçe eğitim dönemi ve bu süre içerisinde hem üniversitede hem de günlük yaşamlarında Türkçe konuşarak geçirdikleri zaman dikkate alındığında, uluslararası öğrencilerin anket ifadelerinin Türkçesini anlamama ihtimalinin önemli ölçüde az olduğu düşünülmektedir.

Anket formları hem yüz yüze hem de online kanallar aracılığıyla katılımcılara ulaştırılmıştır. Formun başlangıcında kişisel verilerin gizliliğine dair bilgilendirme yapılmıştır. Çalışmanın amacı ve toplanan verilerin hangi amaç doğrultusunda kullanılacağı anlatılmıştır. Anket formunda bireysel girişimcilik yönelimini ölçmeye yönelik maddeler ve katılımcıların demografik özelliklerini tespit etmeyi amaçlayan sorular yer almaktadır. Ölçme ifadelerinin dereceleri “1-Kesinlikle Katılmıyorum” ve “5-Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde belirlenmiştir.

Araştırma için Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nden etik kurul onayı (Tarih: 16.02.2023, Sayı: 01-33) alınmıştır. Veri toplama faaliyeti ise 1.3.2023 ve 1.6.2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

3.3 Veri Analizi

Veri analizi için istatistik programları kullanılmıştır. Güvenilirliği, demografik bilgileri ve tanımlayıcı istatistik bilgilerini analiz etmek için IBM SPSS programı kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi için ise IBM SPSS Amos programı kullanılmıştır. Bu program ile Yapısal Eşitlik Modellemesi gerçekleştirilmiştir.

3.4 Araştırmaya Yönelik Kısıtlar

Veriler sadece Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinden toplanmıştır ve araştırma sonuçları da sadece bu öğrenciler hakkında bilgiler sunmaktadır. Veriler olasılıklı olmayan örneklem tekniklerinden biri olan kolayda örnekleme yöntemi ile elde edilmiştir ve sadece hazırlanan ankette yer alan ifadeler ile sınırlı tutulmuştur.

3.5 Araştırmaya Yönelik Varsayımlar

Uluslararası öğrencilerin ankette yer alan ifadeleri doğru anlayıp, doğru cevaplar verebilecek seviyede entelektüel bilgi birikimine sahip oldukları varsayılmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin anket formlarını, hiçbir baskı altında kalmadan, tamamen kendi rızalarıyla ve gerçek görüşlerini yansıtarak doldurdıkları kabul edilmiştir.

3.6 Araştırma Bulguları

Ölçek geçerliliğinin ve güvenilirliğinin sağlanması, değişkenlerin iyi bir şekilde analiz edilebilmesi ve doğru hipotezlerin yazılabilmesi için anket çalışmasının yapılacağı araştırmalarda önemli ve gerekli bir işlemdir. Geçerlilik kavramı literatürde “bir ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı özelliği, başka herhangi bir özellik ile karıştırmadan, doğru ölçebilme derecesi” olarak açıklanmıştır (Ercan ve Kan, 2004, s. 214). Güvenilirlik kavramının ise “bir ölçme aracıyla aynı koşullarda tekrarlanan ölçümlerde elde edilen ölçüm değerlerinin kararlılığının bir göstergesi” olduğu belirtilmiştir (Ercan ve Kan, 2004, s. 212). Araştırma için kullanılacak olan ölçekte hem geçerlilik hem de güvenilirlik özelliklerinin var olması nitelikli çıktılarının elde edilmesini sağlayacaktır. Bu nedenle, geçerlilik ve güvenilirlik testleri, araştırmanın bilimsel tutarlılığını ve sonuçların güvenilirliğini artıran temel adımlar olarak bu çalışmada uygulanmıştır.

Alanyazında yaygın olarak kabul edilen görüşe göre, ilk kez geliştirilen bir ölçme aracının yapı geçerliliğini incelemek için keşfedici faktör analizi kullanılması uygun görülmektedir. Keşfedici faktör analizi, bir ölçeğin ölçmeyi amaçladığı değişkenin altında yatan, doğrudan gözlemlenemeyen ve ölçülemeyen gizil boyutları ortaya çıkarmayı amaçlayan bir yöntemdir (Yaşlıoğlu, 2017). Bununla birlikte, mevcut bir ölçme aracının yapı geçerliliğinin incelenmesinde doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılması da önerilmektedir (Brown, 2006). Araştırma için tercih edilen Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeği, daha önce geliştirilmiş ve geçerliliği farklı çalışmalarla test edilmiş bir ölçektir. Buna rağmen hem dilsel uyumun hem de faktör yapısının daha iyi anlaşılması için çalışmada doğrulayıcı faktör analizinin yanı sıra keşfedici faktör analizi de yapılmıştır.

Doğrulamalı faktör analizi literatürde “*önceden oluşturulan bir model aracılığıyla gözlenen değişkenlerden yola çıkarak gizil değişken (faktör) oluşturmaya yönelik bir işlem*” olarak tanımlanmaktadır (Yaşlıoğlu, 2017, s. 78). Bu analize, önceden belirlenmiş bir yapının doğruluğunu sınamak için başvurulmaktadır.

Mevcut literatürde, uyum iyiliği değerlerinin hangi aralıkta olması gerektiğine ilişkin bilgi sunan çeşitli kaynaklar da bulunmaktadır. Schermelleh-Engel vd. (2003) genel model uyumu değerinin (X^2/sd) ≤ 3 olmasının iyi uyumu işaret ettiğini, Wheaton vd. (1977) değer ≤ 5 olmasının da kabul edilebileceğini ifade etmiştir. Kline (1998) ise değer ≤ 3 olmasını kabul etmiştir. Karşılaştırmalı uyum indeksleri konusunda, Hu ve Bentler (1999) NFI değerinin iyi uyumu işaret etmesi için $\geq 0,95$ olması gerektiğini belirtmiştir. Bentler ve Bonnet (1980) ise değer $\geq 0,90$ olmasının kabul kriterleri içinde olduğunu açıklamıştır. Hu ve Bentler (1999) NNFI değerinin $\geq 0,95$ olmasının iyi uyum anlamına geldiğini belirtmiştir. Hooper vd. (2008) ise değer 0.80’a kadar kabul edilebileceğini ifade etmiştir. CFI değerinin $\geq 0,95$ olmasının iyi uyumu, $\geq 0,90$ olmasının ise kabul edilebilir uyumu gösterdiğinden bahsedilmiştir (Hu ve Bentler, 1999). RMSEA değeri de uyum iyiliği için önemli bir kriterdir. Hu ve Bentler (1999) değer $\leq 0,06$ olması gerektiğini öne sürmektedir, MacCallum vd. (1996) ise 0,06-0,08 arasında bir değeri kabul edilebilir görmektedir. Bentler (1990), IFI değerinin $\geq 0,90$ olmasını yeterli görürken; Bollen (1989) aynı değer $\geq 0,95$ olmasının kabul edilebilir olduğunu ileri sürmüştür.

Mutlak uyum indekslerine ilişkin olarak Marsh ve Grayson (1995), GFI değerinin iyi düzeyde uyumu yansıtmaları için en az 0.90 olması gerektiğini belirtmiştir. Doll vd. (1994) bu değer $\geq 0,80$ olmasının yeterli olduğundan bahsetmiştir. Hooper vd. (2008), AGFI $\geq 0,90$ değerinin iyi uyumu yansıttığını vurgulamış, Tabachnik ve Fidell (2007) ise bu sınırın kabul edilebilir uyum için yeterli olduğunu belirtmiştir. Schermelleh-Engel vd. (2003), AGFI $\geq 0,85$ değerinin de uyum açısından kabul edilebilir olduğunu işaret etmiştir. Artık Temelli Uyum İndeksi (SRMR) açısından, Byrne (1998) SRMR değerinin $\leq 0,05$ olmasının iyi uyumu gösterdiğini belirtmiş, Hu ve Bentler (1999) ise 0.06–0.08 aralığındaki değerlerin de kabul edilebilir uyum düzeyini yansıttığını ileri sürmüştür.

Araştırma ölçeğinin güvenilirlik seviyesini belirlemek amacıyla IBM SPSS programı aracılığıyla güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiş ve elde edilen Cronbach Alfa değerleri temel alınarak analiz sonuçları yorumlanmıştır. Cronbach Alfa, ölçek maddeleri arasındaki iç tutarlılığı ölçen bir katsayıdır (Cronbach, 1951). Nunnally (1978), Cronbach Alfa değerinin 0.70 ve üzeri ($\alpha > 0,70$) olması durumunda ölçeğin güvenilir kabul edilebileceğini belirtmiştir. Bu nedenle, ölçeğin güvenilirliğini değerlendiren analizlerde söz konusu değer referans alınmıştır. Yüksek Cronbach Alfa değeri, ölçeği oluşturan ifadelerin birbirleriyle tutarlı ve uyumlu olduğunu göstermektedir.

Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeği’nin Türkçeye uyarlama sürecinde ilk olarak örneklem yeterliliği testi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen değerler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1 KMO ve Bartlett Testi Değerleri

KMO ve Bartlett Testi		
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği		,769
Bartlett Küresellik Testi	Ki-Kare	1107,376
	Serbestlik Derecesi	45
	p Değeri	,000

Test sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin katsayısının 0,769 olduğu anlaşılmaktadır. Bu değer örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapılması için yeterli olduğunu ($KMO \geq 0,60$) ifade etmektedir (Kaiser ve Rice, 1974). Ayrıca, Bartlett küresellik testinde ki-kare istatistiğinin anlamlı olduğu ($\chi^2 (sd = 45) = 1107,376, p \leq 0,001$) görülmektedir. Bu değerler veri matrisinin ve maddeler arasındaki korelasyonların faktör analizi yapılabilmesi için uygun olduğunu işaret etmektedir (Bartlett, 1950).

Bireysel girişimcilik yönelimi ve boyutlarının ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleriyle ilgili tanımlayıcı istatistik analizi sonuçları Tablo 2’de belirtilmiştir. Bireysel girişimcilik yönelimi ile ilgili değerlerin genel olarak “Katılıyorum” ifadesi düzeyinde ve ortalamanın üzerinde oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 2 Bireysel Girişimcilik Yönelimini Oluşturan Boyutlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık		Basıklık	
			Değer	Standard Sapma	Değer	Standard Sapma
Bireysel Girişimcilik Yönelimi	4,1032	,39379	-,250	,115	-,286	,229
Risk Alma	4,0022	,60230	-,030	,115	-,576	,229
Yenilikçilik	4,1509	,50911	-,090	,115	-,225	,229
Proaktiflik	4,1564	,59080	-,476	,115	-,440	,229

Kline (2011), çarpıklık ve basıklık değerlerinin sırasıyla -3 ile +3 ve -10 ile +10 sınırları içinde yer almasının, verilerin normal dağılım varsayımını ihlal etmeyeceğini belirtmiştir. Bu referans aralıklarına göre, araştırma verilerinin çarpıklık ve basıklık değerlerinin normal dağılım açısından kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, veri setinin parametrik analizler için uygun bir yapıya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3 Açıklanan Toplam Varyans Değerleri

Açıklanan Toplam Varyans									
Bileşen	Başlangıç Özdeğerler			Kareli Yüklerin Toplamı			Döndürülmüş Kareli Yüklerin Toplamı		
	Toplam	Varyans %	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %
1	3,120	31,195	31,195	3,120	31,195	31,195	2,441	24,411	24,411
2	1,730	17,299	48,494	1,730	17,299	48,494	1,917	19,175	43,585
3	1,422	14,219	62,713	1,422	14,219	62,713	1,913	19,128	62,713
4	,716	7,157	69,870						
5	,586	5,864	75,735						
6	,549	5,490	81,225						
7	,515	5,147	86,372						
8	,493	4,929	91,301						
9	,445	4,448	95,749						
10	,425	4,251	100,000						

Çıkarma Yöntemi: Temel Bileşen Analizi.

Açıklanan toplam varyans değerleri tablosu incelendiğinde, özdeğerin 1'den büyük olduğu ve 3 boyuttan oluşan bir faktör dağılımı olduğu anlaşılmaktadır. Varyans açıklama gücünün birinci boyutta %24,41, ikinci boyutta %19,17 ve üçüncü boyutta ise %19,12'dir. 10 maddelik bu ölçeğin toplam varyansın %62,71'ini açıkladığı bilgisi elde edilmiştir. Literatürde bir ölçeğin toplam varyansın en az %50'sini açıklaması gerektiği belirtilmiştir (Streiner, 1994). Belirtilen açıklanan toplam varyans değeri bu yeterliliği karşılamaktadır.

Tablo 4 Döndürülmüş Bileşen Matrisi

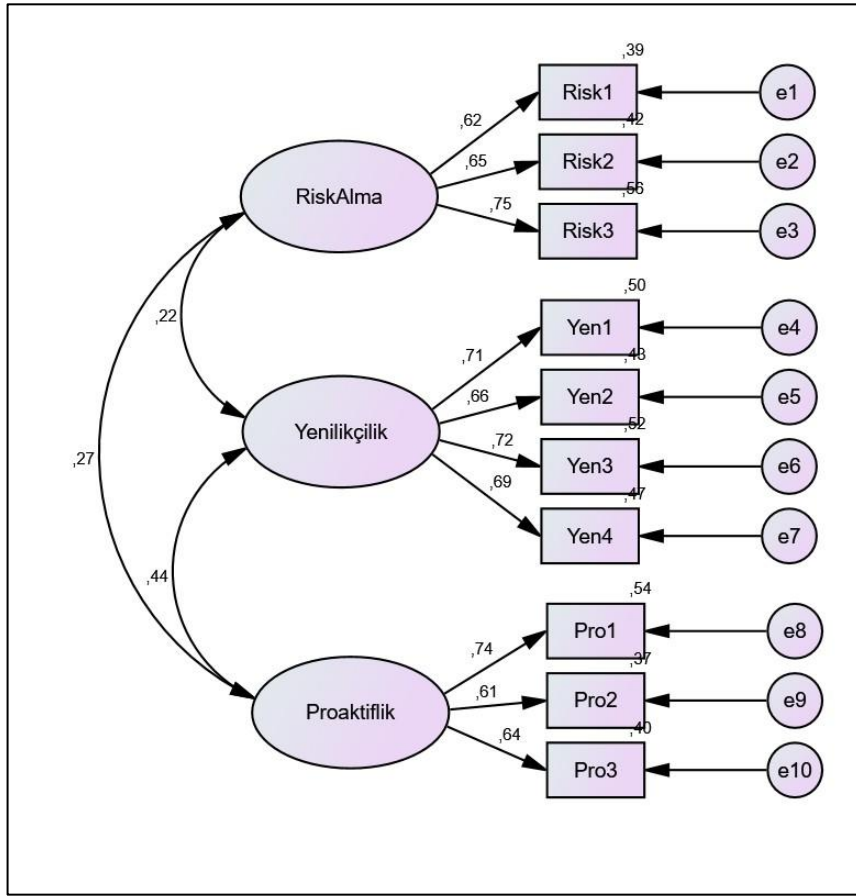
Döndürülmüş Bileşen Matrisi ^a			
	Bileşen		
	1	2	3
Yen1	,776	,118	,094
Yen3	,770	,017	,197
Yen4	,767	,004	,138
Yen2	,762	,099	,048
Risk3	,045	,825	,086
Risk1	,069	,802	-,077
Risk2	,081	,742	,208
Pro3	,147	,014	,781
Pro2	,061	,063	,770
Pro1	,192	,127	,765

Çıkarma Yöntemi: Temel Bileşen Analizi.
Döndürme Yöntemi: Kaiser Normalizasyonu ile Varimax.
a. Döndürme 4 yinelemede uyumlu hale geldi.

Döndürülmüş bileşen matrisi, faktör yüklerinin ölçeğe uygun olarak 3 boyut altında toplandığını ve her maddenin kendine ait olan boyutun altında toplandığını göstermektedir. Literatürde 0,30'un altındaki faktör yükünün anlamlı olmadığına (Field, 2013, s. 692) ve boyutlama yapılırken 0,50 ve üzerindeki değerlerin dikkate alınması gerektiğine (Hair vd., 2014) dair bilgiler vardır. Bu kriterler bağlamında, keşfedici faktör analizinden elde edilen veriler, Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeğinin yapı geçerliliğinin sağlandığına işaret etmektedir.

Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeği'nin 10 madde ve 3 boyuttan oluşan yapısının uyum iyiliğinin tespiti amacıyla AMOS programı kullanılarak yapısal eşitlik modellemesiyle gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir.

Şekil 1 Doğrulayıcı Faktör Analizi

Tablo 5 Uyum İyiliği Değerleri

	Uyum İndeksleri	Kriter Alınan Uyum İndeksleri
X ² /sd	1,902	X ² /sd ≤ 3 (Schermelleh-Engel vd. 2003)
Karşılaştırmalı Uyum İndeksleri		
NFI	0,946	NFI ≥ 0,90 (Bentler & Bonnet, 1980)
NNFI	0,962	NNFI ≥ 0,95 (Hu & Bentler, 1999)
IFI	0,973	IFI ≥ 0,95 (Bollen, 1989)
CFI	0,973	CFI ≥ 0,95 (Hu & Bentler, 1999)
RMSEA	0,045	RMSEA ≤ 0,06 (Hu & Bentler, 1999)

Mutlak Uyum İndeksleri		
GFI	0,972	GFI $\geq 0,90$ (Marsh & Grayson, 1995)
AGFI	0,953	AGFI $\geq 0,90$ (Hooper vd. 2008)
Artık Temelli Uyum İndeksi		
SRMR	0,038	SRMR $\leq 0,05$ (Byrne, 1998)

Faktör analizi sonuçlarına göre, Tablo 5'te yer alan Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeği'nin 10 madde ve 3 faktörlü yapısının genel model uyumu ($X^2/sd = 1,902$) ve çeşitli model uyum indekslerinin (NFI = 0,946, NNFI = 0,962, IFI = 0,973, CFI = 0,973, RMSEA = 0,045, GFI = 0,972, AGFI = 0,953, SRMR = 0,038) genel olarak iyi bir düzeyde olduğu görülmektedir.

Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeği'nin güvenilirliğini ve iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla IBM SPSS programı kullanılarak Cronbach Alfa katsayısına dayalı bir güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Tablo 6'da ölçeğe ilişkin madde-toplam istatistik değerleri sunulmaktadır.

Tablo 6 Madde Toplam İstatistik Değerleri

Madde Toplam İstatistikleri				
	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alfa
Risk1	37,2004	13,145	,265	,741
Risk2	36,8612	12,583	,400	,719
Risk3	37,1696	12,861	,353	,727
Yen1	36,8987	12,656	,477	,709
Yen2	36,9934	12,912	,432	,715
Yen3	36,8678	12,579	,477	,709
Yen4	36,9537	12,759	,432	,715
Pro1	37,0110	12,377	,471	,708
Pro2	36,9537	12,870	,355	,726
Pro3	36,8040	12,476	,384	,722

Alt boyutlara ilişkin Cronbach Alfa değerlerinin 0,698 ile 0,712 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı ise 0,740 olarak belirlenmiştir. Nunnally'nin (1978) referans aldığı güvenilirlik kriterine göre, ölçeğin risk alma ve yenilikçilik boyutlarının güvenilir olduğu ($\alpha > .70$) sonucuna ulaşılmıştır. Proaktiflik boyutunun güvenilirlik değeri bu referans eşiğe oldukça yakın bulunmuştur. Ayrıca, Taber'in (2018) 0,67–0,87 aralığını güvenilir kabul ettiği çalışması dikkate alındığında, proaktiflik boyutunun da güvenilirlik ölçütünü karşıladığı söylenebilmektedir.

Tablo 7 Güvenilirlik Analizi Sonuçları

	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
Bireysel Girişimcilik Yönelimi	10	0,740
Risk Alma	3	0,712
Yenilikçilik	4	0,787
Proaktiflik	3	0,698

Araştırmaya katılan öğrencilere çeşitli demografik sorular (cinsiyet, okudukları program türü, okudukları sınıf ve uyruk) da yöneltilmiştir. Tablo 8'de öğrencilerin demografik dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 8 Katılımcıların Demografik Dağılımları (n=454)

		Frekans	Yüzde			Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	187	41,2	Girişimcilik Dersi alma Durumu	Girişimcilik Dersi Alan	157	34,6
	Erkek	267	58,8		Girişimcilik Dersi Almayan	297	65,4
Program Türü	Eğitim Bilimleri	22	4,8	Ailesinde Girişimci Durumu	Ailesinde Girişimci Olan	263	57,9
	Fen Bilimleri	203	44,7		Ailesinde Girişimci Olmayan	191	42,1
	Sağlık Bilimleri	52	11,5	İş Deneyimi	İş Deneyimi Olanlar	211	46,5
	Sosyal Bilimler	177	39,0		İş Deneyimi Olmayanlar	243	53,5
Sınıf	1. Sınıf	142	31,3				
	2. Sınıf	168	37,0				
	3. Sınıf	109	24,0				
	4. Sınıf	35	7,7				

454 öğrencinin büyük çoğunluğunun erkek, fen bilimleri programlarında öğrenim gören ve 2. sınıf düzeyinde bulunan öğrencilerden oluştuğu belirlenmiştir. Katılımcıların %34,6'sının daha önce girişimcilik ile ilgili bir ders aldığı, %57,9'unun ailesinde girişimci bulunduğu ve %46,5'inin geçmişte bir işte çalışma deneyimine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9 Katılımcıların Ülkelere Göre Dağılımı (n=454)

Ülke	Sayı	Ülke	Sayı	Ülke	Sayı	Ülke	Sayı
Çad	53	Sudan	15	Kosova	6	Özbekistan	2
Türkmenistan	47	İran	13	Ürdün	6	Burkina Faso	1
Senegal	35	Suriye	12	Gambiya	5	Cibuti	1
Kamerun	30	Fas	10	Mali	5	Etiyopya	1
Azerbaycan	29	Gabon	10	Benin	4	Gana	1
Nijerya	25	Pakistan	10	Filistin	4	Kongo	1
Irak	23	Kenya	9	Kazakistan	4	Moritanya	1
Somali	22	Endonezya	9	Hindistan	3	Nijer	1
Mısır	19	Afganistan	9	Yemen	2	Tanzanya	1
Fildişi Sahili	15	Togo	7	Kırgızistan	2	Uganda	1

Araştırmaya, 40 farklı ülke uyruğuna sahip uluslararası öğrenciler katılım sağlamıştır. Katılımcıların yarısından fazlasının (%57,9) Afrika ülkeleri vatandaşı olduğu, diğer öğrencilerin ise Avrupa, Güney Asya, Orta Asya ve Orta Doğu ülkelerinden geldiği belirlenmiştir. Bu kültürel çeşitliliğin, araştırmanın çok yönlü ve zengin bir kültürel perspektif sunmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 10 Bireysel Girişimcilik Yönelimi Değerleri (Demografik Bilgiler)

	Ortalama	Standard Sapma		Ortalama	Standard Sapma
Kadın	4,1405	0,02833	Girişimcilik Dersi Alan	4,1231	0,02987
Erkek	4,0770	0,02428	Girişimcilik Dersi Almayan	4,0926	0,02344
Eğitim Bilimleri	4,0922	0,08834	Ailesinde Girişimci Olanlar	4,1503	0,02507
Fen Bilimleri	4,1319	0,02732	Ailesinde Girişimci Olmayanlar	4,0382	0,02654
Sağlık Bilimleri	4,0732	0,04837	İş Deneyimi Olanlar	4,1289	0,02695
Sosyal Bilimler	4,0804	0,03078	İş Deneyimi Olmayanlar	4,0808	0,02535
1. Sınıf	4,1655	0,03179			
2. Sınıf	4,0612	0,03238			
3. Sınıf	4,0879	0,03452			
4. Sınıf	4,0992	0,06909			

Tablo 10'da katılımcıların demografik özelliklerine göre bireysel girişimcilik yönelimi ortalamaları sunulmuştur. Elde edilen bulgulara göre, bireysel girişimcilik yönelimi ortalamalarının cinsiyet açısından kadınlarda; program türü açısından fen bilimleri alanında eğitim gören öğrencilerde; sınıf düzeyi açısından ise birinci sınıf öğrencilerinde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, girişimcilik dersi alan, ailesinde girişimci bulunan ve iş deneyimi olan katılımcıların bireysel girişimcilik yönelimi düzeylerinin de daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırma çerçevesinde, bireysel girişimcilik yönelimi alt boyutları düzeyinde gruplar arası anlamlı farklılıkların varlığını görebilmek için bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bu analizler sayesinde, katılımcıların demografik ve deneyimsel özelliklerine göre girişimcilik yönelimlerinde farklılık gösterip göstermedikleri ortaya konmuştur.

Tablo 11 T-Testi Sonuçları (Cinsiyet)

		N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Risk Alma	Kadın	187	4,08	0,58026	2,267	0,024
	Erkek	267	3,95	0,61270		
Yenilikçilik	Kadın	187	4,18	0,51326	0,99	0,323
	Erkek	267	4,13	0,50621		
Proaktiflik	Kadın	187	4,16	0,55019	0,229	0,819
	Erkek	267	4,15	0,61862		
	Erkek	267	4,08	0,39681		

Bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre, yalnızca risk alma boyutunda cinsiyete bağlı anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p = .024$, $p < .05$). Elde edilen bulgular, kadın katılımcıların erkek katılımcılara kıyasla daha yüksek düzeyde risk alma eğilimine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşılık, yenilikçilik ($p = .323$, $p > .05$) ve proaktiflik ($p = .819$, $p > .05$) boyutlarında cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmemiştir.

Tablo 12 T-Testi Sonuçları (Girişimcilik Dersi Alma Durumu)

		N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Risk Alma	Girişimcilik dersi alan	157	3,9766	0,59451	-0,657	0,512
	Girişimcilik dersi almayan	297	4,0157	0,60694		
Yenilikçilik	Girişimcilik dersi alan	157	4,1529	0,49326	0,060	0,952
	Girişimcilik dersi almayan	297	4,1498	0,51811		
Proaktiflik	Girişimcilik dersi alan	157	4,2399	0,56844	2,199	0,028
	Girişimcilik dersi almayan	297	4,1122	0,59852		
Bireysel Girişimcilik Yönelimi	Girişimcilik dersi alan	157	4,1231	0,37424	0,786	0,432
	Girişimcilik dersi almayan	297	4,0926	0,40395		

Bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre, gruplar arasında proaktiflik boyutunda ($p = .028$, $p < .05$) girişimcilik dersi alma durumuna bağlı olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Girişimcilik dersi alan katılımcıların, almayanlara kıyasla daha yüksek proaktiflik düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir. Risk alma ($p = .512$, $p > .05$) ve yenilikçilik ($p = .952$, $p > .05$) boyutlarında ise girişimcilik dersi alma durumuna göre anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Tablo 13 T-Testi Sonuçları (Ailesinde Girişimci Olma Durumu)

		N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Risk Alma	Ailesinde girişimci olanlar	263	4,0545	0,60950	2,18	0,030
	Ailesinde girişimci olmayanlar	191	3,9302	0,58621		
Yenilikçilik	Ailesinde girişimci olanlar	263	4,1987	0,51247	2,35	0,019
	Ailesinde girişimci olmayanlar	191	4,0851	0,49831		
Proaktiflik	Ailesinde girişimci olanlar	263	4,1977	0,61002	1,777	0,076
	Ailesinde girişimci olmayanlar	191	4,0995	0,55986		
Bireysel Girişimcilik Yönelimi	Ailesinde girişimci olanlar	263	4,1503	0,40651	3,020	0,003
	Ailesinde girişimci olmayanlar	191	4,0382	0,36678		

Bağımsız örneklem t-testi sonuçları, ailesinde girişimci bulunmasına bağlı olarak bireylerin risk alma ($p = .030$, $p < .05$), yenilikçilik ($p = .019$, $p < .05$) ve bireysel girişimcilik yönelimi düzeylerinin ($p = .003$, $p < .05$) istatistiksel açıdan anlamlı biçimde daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Buna karşın, proaktiflik düzeyleri açısından iki grup arasında, ailesinde girişimci olma durumuna bağlı olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p = .076$, $p > .05$).

Bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre, iş deneyimine sahip olma durumuna bağlı olarak risk alma ($p = .136$, $p > .05$), yenilikçilik ($p = .939$, $p > .05$) ve proaktiflik ($p = .313$, $p > .05$) boyutlarında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine (1., 2., 3. ve 4. sınıf) göre bireysel girişimcilik yönelimi alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, risk alma ($p = .359$, $p > .05$), yenilikçilik ($p = .762$, $p > .05$) ve proaktiflik ($p = .154$, $p > .05$) boyutları açısından öğrencilerin sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri program türüne (eğitim bilimleri, sosyal bilimler, fen bilimleri ve sağlık bilimleri) göre bireysel girişimcilik yönelimi alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, risk alma ($p = .482$, $p > .05$), yenilikçilik ($p = .549$, $p > .05$) ve proaktiflik ($p = .434$, $p > .05$) boyutları açısından öğrencilerin program türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

4 | SONUÇ

Girişimcilik, 18. yüzyıldan itibaren araştırmacılar tarafından ilgiyle ele alınmış, 21. yüzyılda ise bireysel bir değişken olarak incelenmeye başlanmıştır. Yapılan çalışmalar ile girişimciyi farklı yönleriyle daha iyi tanımak ve hem akademi hem de iş dünyası için faydalı bilgiler elde etmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda, girişimcilik kavramı; kişilik özellikleri, çevresel faktörler, bireysel eğilimler, örgütsel yönelimler gibi farklı boyutlar üzerinden değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada girişimcilik yönelimi ve boyutları, onların yönetim ve örgütsel davranış değişkenleri ile ilişkileri, konunun teorik arkaplanı hakkında bilgiler ve uluslararası öğrencilerle ilgili bir literatür taraması yer almaktadır. Ayrıca, Bolton ve Lane'in (2012) oluşturduğu Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanmasına yönelik bir nicel araştırma da bulunmaktadır. Türkiye'de, Tokat'ta öğrenim gören 454 uluslararası öğrenciye ölçek maddelerinden ve demografik sorulardan oluşan bir anket sunularak veriler toplanmıştır. Veriler geçerlilik ve güvenilirlik analizlerine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda, Bireysel Girişimcilik Yöneliminin alt boyutlar düzeyinde güvenilirlik ve geçerlilik kriterlerini karşılayan Türkçe versiyonu oluşturulmuştur.

Çalışmanın bir sınırlılığı, uluslararası öğrencilerden veri toplanmasına rağmen ölçeğin yalnızca Türkçe formuyla uygulanmış olmasıdır. Bu durum, kültürlerarası anlam kaymalarına ve dilsel yanlılığa yol açma potansiyeli taşımaktadır. Öte yandan, ölçeğin farklı dillerde ya da her öğrencinin kendi anadilinde uygulanması ölçme sürecini önemli ölçüde karmaşıklatacak ve kapsamlı çoklu uyarlama süreçlerini gerektirecektir. Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin ortak iletişim dilinin Türkçe olması nedeniyle, Türkçe formun kullanılması bu çalışma bağlamında pratik ve uygulanabilir bir çözüm olarak tercih edilmiştir. Bununla birlikte, gelecekte yürütülecek araştırmalarda ölçeğin çok dilli uyarlamalarının yapılması ve dilsel eşdeğerliğin sınanması, elde edilen ölçümlerin geçerliliğini güçlendirecek niteliktedir.

Araştırma, cinsiyet, girişimcilik eğitimi ve aile geçmişinin girişimcilik yönelimiyle ilişkisine dair önemli bulgular sunmaktadır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, kadın katılımcıların erkek katılımcılara kıyasla daha yüksek düzeyde risk alma eğilimine sahip olduğunu göstermektedir. Literatürde, girişimcilik niyeti ve girişimcilik potansiyelinin cinsiyete göre farklılaştığını ortaya koyan ve bu çalışma ile paralellik gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Agolli vd., 2024; Köpke ve Schmitt-Rodermund, 2025). Kadınların ekonomide ve iş dünyasındaki rollerinin yanı sıra kadın girişimciliği üzerine yapılan çalışmaların incelenmesi, kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek düzeyde girişimcilik yönelimi gösterdiği bulgusunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Bu araştırmanın bulguları, ailesinde girişimci bulunan bireylerin risk alma, yenilikçilik ve bireysel girişimcilik yönelimi düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Mevcut literatürde yer alan çalışmalar ailesinde girişimci veya kendi işine sahip bireylerin bulunduğu öğrencilerin daha yüksek düzeyde girişimcilik niyetine sahip olduğunu göstermektedir (Georgescu ve Herman, 2020; Nguyen, 2018). Gençay & Döven (2019), yakın çevrede örnek alınan başarılı bir girişimci olmasının girişimcilik niyeti ile pozitif ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu bilgiler, rol modellerinin etkisi ile girişimcilik kültürünün kuşaklar arası aktarımının güçlü belirleyicileri olduklarını ortaya koymaktadır.

Araştırmanın sonuçları ayrıca girişimcilik dersi alan katılımcıların almayanlara kıyasla daha yüksek düzeyde proaktiflik sergilediklerini ortaya koymuştur. Literatürde de benzer bulgular yer almaktadır. Örneğin, Liu vd. (2022) girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyetini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. Rudnak vd. (2025) ise yerli ve uluslararası öğrencilerle yürüttüğü çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Bu bulgular, girişimcilik eğitimi programlarının girişimcilik yöneliminin artırılmasında etkili bir araç olduğunu desteklemektedir.

4.1 Araştırmanın Literatüre Katkıları

Nesnellik, güvenilirlik ve geçerlilik, bir bilimsel araştırma tasarımının kalitesini belirleyen en temel unsurlardır (Repke vd., 2024). Ölçülmek istenen kavramın doğru biçimde nicel hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır (Boateng vd., 2018). Ölçekler, doğrudan ölçülmesi mümkün olmayan kavramları sayısal puanlar aracılığıyla değerlendirmeye olanak sağlamaktadır (Morgado vd., 2017). Ölçeklerin Türkçe versiyonlarının geliştirilmesi

ise, bu ölçüm araçlarının yerel bağlamda anlamlılığını test etmek, kültürel uyumu sağlamak, daha güvenilir veriler elde etmek, sonraki araştırmaların niteliğini yükseltmek ve Türkçe literatürün etki alanını genişletmek açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmadan önce, Ercan ve Yıldırım (2021) tarafından farklı üniversitelerden öğrencilerin olduğu bir örneklemle Bolton ve Lane (2012) tarafından oluşturulan ölçeğin Türkçe uyarlamasına dair bir çalışma yapılmıştır. Bahsi geçen çalışmada, araştırmanın Türk veya uluslararası öğrenciler ile yapıldığına dair bir bilgi verilmemiştir ve ölçek tek boyutlu olarak ele alınmıştır. Buna karşın, bu çalışmada ölçek üç boyutlu olarak ele alınmış ve daha yüksek bir katılımcı sayısı ile ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiştir.

Bu çalışmanın ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarına yönelik metodolojik yaklaşımların da zenginleşmesine katkı sunması beklenmektedir. Geçerlilik ve güvenilirlik analizlerinin titizlikle yapılmış olması, ileride farklı demografik gruplar ve sektörlerde yapılacak uygulamalar için sağlam bir temel oluşturmaktadır. Böylece, bu çalışma sadece mevcut araştırma için değil, aynı zamanda ileride yapılacak disiplinler arası çalışmalara da referans niteliği taşıyacaktır.

Araştırma kapsamında, girişimcilik yönelimi konusuna ilişkin kavramsal açıklamaları ve ampirik çalışmaları içeren kapsamlı bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Bu geniş bilgi birikiminin, yönetim, işletme ve örgütsel davranış alanlarında yürütülecek eğitim faaliyetleri ile gelecekte yapılacak araştırmalara önemli bir kaynak oluşturması beklenmektedir.

4.2 Yeni Araştırmacılar İçin Öneriler

Bu çalışma, gelecekte yapılacak araştırmalar için çeşitli öneriler sunmaktadır. İlk olarak çalışmanın uluslararası öğrenciler gibi farklı bir kültürü deneyimlemiş kişilerden oluşan farklı bir örneklem grubu ile tekrarlanması önerilmektedir. Uluslararası şirket çalışanları, yurtdışı eğitim danışmanlığı firması çalışanları, turizm sektörü profesyonelleri, gurbetçiler ile Erasmus+ gibi hareketlilik programlarına katılan öğrenci ve akademisyenler benzer bir çalışmada değerlendirilebilir. Ayrıca, araştırmanın Ankara ve İstanbul gibi daha kozmopolit şehirlerde okuyan uluslararası öğrencileri kapsayacak şekilde genişletilmesi önerilmektedir. Böylece öğrencilerin yaşadıkları şehrin sosyal ve ekonomik dinamiklerinin girişimcilik potansiyelleri üzerindeki etkileri daha iyi anlaşılabilir. Araştırmanın, Türk öğrencileri ve uluslararası öğrencileri karşılaştırmalı olarak ele alacak şekilde yeniden gerçekleştirilmesi de önem arz etmektedir. Son olarak, araştırmacılar için bir diğer öneri ise, girişimcilik yöneliminin görece daha az çalışılmış olan özerklik ve agresif rekabetçilik boyutlarına odaklanmasıdır. Literatürde çoğunlukla risk alma, yenilikçilik ve proaktiflik boyutlarına ağırlık verilmiş; özerklik ve agresif rekabetçilik boyutları ise sınırlı biçimde ele alınmıştır. Bu iki boyutun detaylı şekilde incelenmesi, girişimcilik alanına farklı ve zenginleştirici perspektifler kazandırabilir. Son olarak Bireysel Girişimcilik Yönelimi yaratıcılık, kişilik, kariyer gibi kavramlarla ilişkisi araştırılabilir.

4.3 İş Dünyası İçin Öneriler

Çalışanların özellikleri, güçlü yönleri ve gelişime açık alanları hakkında bilgi sahibi olunması, iş dünyasında kaliteli bir insan kaynağının oluşturulması, iş gücünün verimliliğinin artırılması ve doğru kişilere uygun görevlerin verilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada kullanılan bireysel girişimcilik yönelimine ilişkin Türkçe soru ve ifadeler; insan kaynakları birimleri tarafından iş başvuru sürecindeki adayların değerlendirilmesinde, yeni işe başlayan personelin profilinin çıkarılmasında ve belirli pozisyonlara uygun kişilerin seçiminde pratik araçlar olarak kullanılabilir.

Bu tür ölçme araçlarının insan kaynakları süreçlerine dâhil edilmesi, yalnızca işe alım süreçlerinde değil, aynı zamanda çalışanların kariyer gelişimlerinin planlanmasında ve eğitim ihtiyaçlarının tespit edilmesinde de önemli katkılar sağlayabilir. Böylece, kurumlar hem çalışan potansiyelini daha etkin şekilde kullanabilir hem de çalışan memnuniyeti ve bağlılığını artırarak uzun vadeli örgütsel başarıya katkı sunabilir.

Araştırma sonuçları uluslararası öğrencilerin yenilik ve bilgi transferi yapma, yeni girişimler oluşturma ve projeler geliştirme açısından kayda değer bir potansiyele sahip olduğunu işaret etmektedir. Bu doğrultuda, iş dünyasında uygulayıcı konumda olanların, uluslararası faaliyetlerde görev alacak personel seçiminde uluslararası öğrenci deneyimine sahip bireyleri tercih etmeleri faydalı olabilir.

Girişimcilik potansiyelin etkin bir şekilde değerlendirilmesi, hem kuruluşların uluslararası rekabet gücünü artırabilir hem de uluslararası öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerileri daha verimli kullanmalarına olanak

tanıyabilir. Ayrıca, özel sektör ve üniversiteler arasında kurulacak iş birlikleri sayesinde, bu öğrencilerin projelere ve yenilik süreçlerine daha aktif katılımı teşvik edilebilir. Bu tür stratejik yaklaşımlar hem eğitim politikaları hem de insan kaynakları planlaması açısından uzun vadeli faydalar sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Agolli, L., Horoz, M., & Sivuk, D. (2024). Entrepreneurial intentions concerning gender variable: The case of university students. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 7(3), 198-211. <https://doi.org/10.52848/ijls.1581922>
- Ahmad, N., & Seymour, R. G. (2008). Defining entrepreneurial activity. Definitions supporting frameworks for data collection. *OECD Statistics Working Papers*, 1, 1-18. <https://doi.org/10.1787/243164686763>
- Akarsu, O., & Döven, M. S. (2022). Girişimcilik yönelimini etkileyen faktörler: Teknoparklarda bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 143-164 DOI: 10.17494/ogusbd.1093800
- Al-Kwafi, O. S., Petrovska, I., Parast, M., & Safari, A. (2022). Individual entrepreneurial orientation, self-efficacy, and managerial skills for project performance: An integrated structural approach and analysis. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 15(6), 1634-1657. DOI: <http://dx.doi.org/10.1108/JEEE-09-2021-0355>
- Armağan, A. (2013). Girişimcilik ve otonomi (özerklik) ilişkisi: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Journal of Turkish Studies*, 8(12), 49-69. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6037>
- Bartlett, M. S. (1950). Tests of significance in factor analysis. *British Journal of Psychology*, 3, 77-85.
- Basso, O., Fayolle, A., & Bouchard, V. (2009). Entrepreneurial orientation: The making of a concept. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 10(4), 313-321. <https://doi.org/10.5367/000000009790012327>
- Baş, H., & Eti, S. (2020). Türkiye’de uluslararası öğrencilerin istihdamı: Hukuki boyut ve koşullara dair bir araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(46), 105-132. <https://doi.org/10.21560/spcd.v20i54504.538022>
- Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*, 107(2), 238-246. doi:10.1037/0033-2909.107.2.238
- Bentler, P. M., & Bonnet, D.C. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88(3), 588-606.
- Bilal, A. R., Fatima, T., Iqbal, S., & Imran, M. K. (2022). I can see the opportunity that you cannot! A nexus between individual entrepreneurial orientation, alertness, and access to finance. *European Business Review*, 34(4), 556-577. <https://doi.org/10.1108/EBR-08-2021-0186>
- Boateng, G. O., Neilands, T. B., Frongillo, E. A., Melgar-Quiñonez, H. R., & Young, S. L. (2018). Best practices for developing and validating scales for health, social, and behavioral research: A primer. *Frontiers in Public Health*, 6, 1-18. DOI: 10.3389/fpubh.2018.00149
- Bolton, D. L. (2012). Individual entrepreneurial orientation: Further investigation of a measurement instrument. *Academy of Entrepreneurship Journal*, 18(1), 91-98.
- Bolton, D. L., & Lane, M. D. (2012). Individual entrepreneurial orientation: Development of a measurement instrument. *Education + Training*, 54(2), 219-233. <https://doi.org/10.1108/00400911211210314>
- Brislin, R. W. (1970). Back-translation for cross-cultural research. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 1(3), 185-216.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research (Methodology in the Social Sciences)*. Guilford Publications, Incorporated.
- Byrne, B. M. (1998). *Structural Equation Modeling with LISREL, PRELIS and SIMPLIS: Basic Concepts, Applications and Programming*. Lawrence Erlbaum Associates.

- Carlsson, B., Braunerhjelm, P., McKelvey, M., Olofsson, C., Persson, L., & Ylinenpää, H. (2013). The evolving domain of entrepreneurship research. *Small Business Economics*, 41(4), 913-930. <https://doi.org/10.1007/s11187-013-9503-y>
- Covin, J. G., Rigtering, J. P. C., Hughes, M., Kraus, S., Cheng, C.-F., & Bouncken, R. B. (2020). Individual and team entrepreneurial orientation: Scale development and configurations for success. *Journal of Business Research*, 112, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.02.023>
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Cuervo, A. (2005). Individual and environmental determinants of entrepreneurship. *The International Entrepreneurship and Management Journal*, 1(3), 293-311. <https://doi.org/10.1007/s11365-005-2591-7>
- Davidsson, P., Delmar, F., & Wiklund, J. (2006). Entrepreneurship as growth; growth as entrepreneurship. P. Davidsson, F. Delmar ve J. Wiklund (Ed.), *Entrepreneurship and the Growth of Firms* içinde (21-38). Edward Elgar Publisher.
- Doll, W. J., Xia, W., & Torkzadeh, G. (1994). A confirmatory factor analysis of the end-user computing satisfaction instrument. *MIS Quarterly*, 18(4), 453-461.
- Ercan, İ., & Kan, İ. (2004). Ölçeklerde güvenirlik ve geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3), 211-216.
- Ercan, S., & Yıldırım, C. (2021). Bireysel girişimcilik yönelimi ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 16(1), 91-105.
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using SPSS, 4th Edition*. SAGE.
- Forcadell, F. J., & Úbeda, F. (2022). Individual entrepreneurial orientation and performance: the mediating role of international entrepreneurship. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 18, 875-900. <https://doi.org/10.1007/s11365-020-00693-8>
- Garcia, M. D. M., Meneses, J. M. M., & Sandoval, K. M. (2022). Theoretical review of entrepreneur and social entrepreneurship concepts. *Journal of Administrative Science*, 3(6), 19-26.
- Gartner, W. B. (1990). What are we talking about when we talk about entrepreneurship? *Journal of Business Venturing*, 5(1), 15-28. [https://doi.org/10.1016/0883-9026\(90\)90023-M](https://doi.org/10.1016/0883-9026(90)90023-M)
- Georgescu, M.-A., & Herman, E. (2020). The impact of the family background on students' entrepreneurial intentions: An empirical analysis. *Sustainability*, 12, 1-18. <https://doi.org/10.3390/su12114775>
- Gençay, E. & Döven, M. S. (2019). Girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik niyetine etkisi: Mersin Üniversitesi'nde bir araştırma. *Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 89-123.
- Gnyawali, D. R., & Fogel, D. S. (1994). Environments for entrepreneurship development: Key dimensions and research implications. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 18(4), 43-62. <https://doi.org/10.1177/104225879401800403>
- Güney, S. (2015). *Girişimcilik temel kavramlar ve bazı güncel konular*. Siyasal Kitabevi.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson. R. E. (2014). *Multivariate Data Analysis: Pearson New International Edition (7th ed.)*. Essex: Pearson Education Limited.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Hu, L.T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Hughes, M., & Morgan, R. (2007). Deconstructing the relationship between entrepreneurial orientation and business performance at the embryonic stage of firm growth. *Industrial Marketing Management*, 36(5), 651-661. <https://doi.org/10.1016/j.indmarman.2006.04.003>

- Kaiser, H. F., & Rice, J. (1974). Little Jiffy, Mark IV. *Educational and Psychological Measurement*, 34(1), 111-117. <https://doi.org/10.1177/001316447403400115>
- Kavurmacı, A. (2021). Uluslararası öğrencilerin çalışma deneyimleri: Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Journal of Management and Economics Research*, 19(4), 312-334. <https://doi.org/10.11611/yead.1026651>
- Kline, R. B. (1998). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. Guilford Press.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling (3rd Ed.)*. Guilford Press.
- Kollmann, T., Christofor, J., & Kuckertz, A. (2007). Explaining individual entrepreneurial orientation: Conceptualization of a cross-cultural research framework. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 4(3), 325-340.
- Köpke, U., & Schmitt-Rodermund, E. (2025). Why more males? Differences in entrepreneurial intentions of male and female university students and graduates. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 15(23), 1-23. <https://doi.org/10.1007/s40497-025-00439-2>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Landstrom, H. (2014). A history of entrepreneurship research. A. Fayolle (Ed.), *Handbook of research on entrepreneurship: What we know and what we need to know* içinde. (23-62). Edward Elgar.
- Lechner, C., & Gudmundsson, S. V. (2014). Entrepreneurial orientation, firm strategy and small firm performance. *International Small Business Journal*, 32(1), 36-60. DOI: 10.1177/0266242612455034
- Liu, Y., Li, M., Li, X., & Zeng, J. (2022). Entrepreneurship education on entrepreneurial intention: The moderating role of personality and family economic status. *Frontiers in Psychology*, 13, 1-12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.978480>
- Lumpkin, G.T., & Dess, G.G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. *Academy of Management Review*, 21(1), 135-172. <https://doi.org/10.2307/258632>
- MacCallum, R. C., Browne, M.W., & Sugawara, H. M. (1996). Power analysis and determination of sample size for covariance structure modeling. *Psychological Methods*, 1(2), 130-49. <https://doi.org/10.1037/1082-989X.1.2.130>
- Macko, A., & Tyszka, T. (2009). Entrepreneurship and risk taking. *Applied Psychology*, 58(3), 363-507. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2009.00402.x>
- Marsh, H. W., & Grayson, D. (1995). Latent variable models of multitrait-multimethod data. R. Hoyle (Ed.), *Structural Equation Modeling: Concepts, Issues and Applications* içinde (177-198). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Miller, D. (1983). The correlates of entrepreneurship in three types of firms. *Management Science*, 29(7), 770-791.
- Morgado, F. F. R., Meireles, J. F. F., Neves, C.M., Amaral, A. C. S., & Ferreira, M. E. C. (2017). Scale development: Ten main limitations and recommendations to improve future research practices. *Psicologia Reflexao e Critica*, 30(3), 1-20. DOI: 10.1186/s41155-016-0057-1
- Musara, M., & Nieuwenhuizen, C. (2020). Informal sector entrepreneurship, individual entrepreneurial orientation and the emergence of entrepreneurial leadership. *Africa Journal of Management*, 6(3), 194-213. <https://doi.org/10.1080/23322373.2020.1777817>
- Nguyen, C. (2018). Demographic factors, family background and prior self-employment on entrepreneurial intention - Vietnamese business students are different: Why? *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 8(10), 1-17. <https://doi.org/10.1186/s40497-018-0097-3>
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory* (2nd Ed.). New York: McGraw-Hill.
- Özkan, G., & Acar Güvendir, M. (2015). Uluslararası öğrencilerin yaşam durumları: Kırklareli ve Trakya Üniversiteleri örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 174-190. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2015.15.1-5000128601>

- Piva, E. (2018). Time allocation behaviours of entrepreneurs: The impact of individual entrepreneurial orientation. *Economia e Politica Industriale*, 45, 493-518. <https://doi.org/10.1007/s40812-018-0105-1>
- Prince, S., Chapman, S., & Cassey, P. (2021). The definition of entrepreneurship: Is it less complex than we think? *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 27(9), 26-47. <https://doi.org/10.1108/IJEBr-11-2019-0634>
- Ratten, V. (2010). Sport-based entrepreneurship: Towards a new theory of entrepreneurship and sport management. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 7(1), 57-69. <https://doi.org/10.1007/s11365-010-0138-z>
- Rauch, A., Wiklund, J., Lumpkin, G. T., & Frese, M. (2009). Entrepreneurial orientation and business performance: An assessment of past research and suggestions for the future. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 761-787. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2009.00308.x>
- Repke, L., Birkenmaier, L., & Lechner, C. M. (2024). Validity in survey research from research design to measurement instruments. *Mannheim, GESIS – Leibniz-Institute for the Social Sciences (GESIS – Survey Guidelines)*, 1-22. DOI: 10.15465/gesis-sg_en_048
- Ritala, P., Baiyere, A., Hughes, M., & Kraus, S. (2021). Digital strategy implementation: The role of individual entrepreneurial orientation and relational capital. *Technological Forecasting and Social Change*, 171, 1-15. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.120961>
- Rudnák, I., Kollár, K., & Wu, J. (2025). Factors influencing entrepreneurial intentions of international and local students in Hungary. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 14, 1-25. <https://doi.org/10.1186/s13731-025-00490-z>
- Scarborough, N. M., & Cornwall, J. R. (2019). *Entrepreneurship and effective small business management (9th Edition)*. Pearson.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Streiner, D. L. (1994). Figuring out factors: The use and misuse of factor analysis. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 39(3), 135-140.
- Süygün, M. S., & Kaplan, F. (2021). Uluslararası öğrencilerle uluslararası ticaret. *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, 8(25), 25-35.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics (5th ed.)*. Allyn & Bacon/Pearson Education.
- Taber, K. S. (2018). The use of Cronbach's alpha when developing and reporting research instruments in science education. *Research in Science Education*, 48, 1273-1296. <https://doi.org/10.1007/s11165-016-9602-2>
- Topal, F., & Tauscher, S. (2020). Uluslararası öğrencilerin akademik ve sosyal yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar üzerine inceleme. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 15(1), 309-344. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.624380>
- Topaloğlu, M., & Döven, M. S. (2024). Girişimcilik kavramının tarihsel gelişimi: 18. yüzyıl ve sonrası. *Yönetim ve Örgüt Tarihi Dergisi*, 3(1), 63-82. DOI: 10.5281/zenodo.14570813
- Türel, M. T. (2021). Uluslararası öğrencilerin sosyokültürel uyumu. *Avrasya Beşeri Bilim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 73-89. <https://doi.org/10.7596/abbad.31122021.003>
- Venkatraman, N. (1989). Strategic orientation of business enterprises: The construct, dimensionality, and measurement. *Management Science*, 35, 942-962. <https://doi.org/10.1287/mnsc.35.8.942>
- Wang, L., Ali, M., Kim, H. J., Lee, S., & Hernández Perlines, F. (2021). Individual entrepreneurial orientation, value congruence, and individual outcomes: Does the institutional entrepreneurial environment matter? *Business Strategy and the Environment*, 30, 2293-2312. <https://doi.org/10.1002/bse.2747>

Wheaton, B., Muthen, B., Alwin, D. F., & Summers, G. (1977). Assessing reliability and stability in panel models. *Sociological Methodology*, 8(1), 84-136. <https://doi.org/10.2307/270754>

Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, 74-85.

Yılmaz, G., & Güçlü, N. (2021). Türkiye’de uluslararası öğrenci hareketliliğinin görünümü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(1), 244-256.

Yükseköğretim Kurulu. “Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi.” Kasım, 10, 2023. istatistik.yok.gov.tr.

BİREYSEL GİRİŞİMCİLİK YÖNELİMİ ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ifadelere **1 (Kesinlikle Katılmıyorum)** ve **5 (Kesinlikle Katılıyorum)** arasında bir puan veriniz.

Ben bilinmeyene girerek cesur adımlar atmayı severim.	1	2	3	4	5
Yüksek getiri sağlayabilecek bir şeye çok fazla zaman ve/veya para yatırmaya istekliyim.	1	2	3	4	5
Riskin söz konusu olduğu durumlarda “cesur” davranma eğilimindeyim.	1	2	3	4	5
Ben sıklıkla tipik olmayan ama çok da riskli olmayan yeni ve sıra dışı aktiviteleri denemeyi severim.	1	2	3	4	5
Ben daha önce kullanılan denenmiş ve doğru yaklaşımları tekrar gözden geçirmek yerine, genellikle benzersiz, türünün tek örneği yaklaşımlara yönelik projelerde güçlü bir vurgu yapmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
Yeni şeyler öğrenirken herkesin yaptığı gibi yapmaktansa kendi benzersiz yolumu denemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
Başkalarının genellikle kendi problemlerini çözmek için kullandıkları yöntemleri kullanmaktansa, problem çözmede deneysel ve özgün yaklaşımları tercih ederim.	1	2	3	4	5
Genellikle gelecekteki problemler, ihtiyaçlar veya değişiklikler beklentisiyle hareket ederim.	1	2	3	4	5
Projeleri önceden planlama eğilimindeyim.	1	2	3	4	5
Oturup bir başkasının yapmasını beklemektense, projelerde "adım atmayı" ve işleri yoluna koymayı tercih ederim.	1	2	3	4	5